

Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji społecznych z jednostkami samorządu terytorialnego, partnerami społecznymi i gospodarczymi w sprawie projektu programu wojewódzkiego pt. „*Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.*”

1. Podstawa prawna konsultacji.

Zgodnie z art. 35 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) do zadań samorządu województwa należy opracowanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 19a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.) projekty programów podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

W związku z powyższym Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego dnia 04 lipca 2012 r. podjął uchwałę Nr 26/844/12 w sprawie przyjęcia wstępnego projektu programu wojewódzkiego pt. „*Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.*” i skierowania go do konsultacji z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

Zgodnie z art. 6 ust 3 ww. ustawy zainteresowane podmioty w terminie 35 dni od dnia ogłoszenia w dzienniku o zasięgu regionalnym oraz na swojej stronie internetowej mogły wyrazić opinie do projektu programu.

Zgodnie z art. 6 ust. 4 ww. w terminie 30 dni od dnia zakończenia konsultacji przygotowuje się sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do uwag zgłaszanych w trakcie konsultacji wraz z uzasadnieniem oraz podaje się je do publicznej wiadomości na stronie internetowej.

2. Przebieg konsultacji.

Celem przeprowadzenia konsultacji było zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących treści opracowywanego dokumentu, między innymi od jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Ze względu na fakt skierowania zaproszenia do uczestnictwa w konsultacjach do szerokiego grona podmiotów, nie tylko jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych i gospodarczych, rozpatrzenia wszystkich zgłoszonych uwag oraz zapewnienia swobodnego dostępu do informacji, konsultacje miały charakter równy, jawny i otwarty.

Dnia **11 lipca 2012 r.** w „Gazecie Pomorskiej” została opublikowana informacja Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego o konsultacjach, a w szczególności zaproszenie do uczestnictwa w procesie konsultacji projektu programu województwa pt. „*Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.*”. Od tego dnia, zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przez 36 dni trwał proces konsultacji społecznych, który zakończył się ostatecznie w dniu **15 sierpnia 2012 r.**

Jednocześnie informacja ta została zamieszczona w niżej wymienionych miejscach:

L.p.	Miejsce zamieszczenia	Data zamieszczenia
1.	główna strona internetowa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego – www.kujawsko-pomorskie.pl - w zakładce „ <i>Niepełnosprawni</i> ” w podzakładce <i>Aktualności</i> oraz <i>Program wojewódzki</i>	10.07.2012 r.
2.	tablice informacyjne znajdujące się na parterze Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego przy Placu Teatralnym 2 w Toruniu	10.07.2012 r.
3.	„ Gazeta Pomorska ”	11.07.2012 r.
4.	Strona internetowa Biura Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi www.ngo.kujawsko-pomorskie.pl	11.07.2012 r.
5.	Biuletyn Informacji Publicznej - Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego - w zakładce „ <i>Niepełnosprawni</i> ” w podzakładce <i>Aktualności</i> oraz <i>Program wojewódzki</i>	13.07.2012 r.
6.	tablice informacyjne znajdujące się w Przedstawicielstwach Urzędu Marszałkowskiego w Bydgoszczy, Włocławku, Inowrocławiu i Grudziądzu	16.07.2012 r.
7.	Elektroniczny Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego	17.07.2012 r.

Ponadto skierowano informację drogą elektroniczną do następujących podmiotów działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego:

L.p.	Jednostka	Data wysłania
1.	Członkowie Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych	11.07.2012 r.
2.	Starostwa powiatowe	11.07.2012 r.
3.	Urzędy Gmin	11.07.2012 r.

4.	Domy Pomocy Społecznej	11.07.2012 r.
5.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	11.07.2012 r.
6.	Zakłady Aktywności Zawodowej	11.07.2012 r.
7.	Ośrodki Szkolno -Wychowawcze	11.07.2012 r.
8.	Środowiskowe Domy Samopomocy	11.07.2012 r.
9.	Ponad 1000 organizacji pozarządowych działających m.in. na rzecz osób niepełnosprawnych – informacja wysłana pocztą elektroniczną w formie Newsletter	11.07.2012 r.

Informacja Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego zawierała w szczególności opis sposobu przeprowadzenia konsultacji społecznych, termin konsultacji, zasady przyjmowania opinii, możliwości składania uwag do projektu programu, miejsce, w którym możliwe było pobranie formularza konsultacji oraz projektu programu wojewódzkiego, którego konsultacje dotyczyły.

Wypełniony formularz konsultacji należało przesać:

- ✓ pocztą elektroniczną na adres niepelnosprawni@kujawsko-pomorskie.pl,
- ✓ pocztą tradycyjną na adres Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Spraw Społecznych, Wydział Integracji Osób Niepełnosprawnych, Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń.

Formularze konsultacji przekazane przed dniem 11 lipca 2012 r. i po dniu 15 sierpnia 2012 r. nie były brane pod uwagę. O przyjęciu opinii pocztą tradycyjną decydowała data stempla pocztowego. Nieprzedstawienie opinii, uwag lub propozycji we wskazanym terminie oznaczało rezygnację z prawa jej wyrażenia.

3. Wykaz opinii i uwag zgłoszonych do projektu programu podczas konsultacji.

We wskazanym terminie 6 instytucji, zgłosiło łącznie 33 uwagi i opinie do treści projektu programu wojewódzkiego *pt. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.”*. Jeden formularz konsultacji przesłany przez Miejską Radę Działalności Pożytku Publicznego we Włocławku drogą elektroniczną, wpłynął do tutejszego Urzędu po terminie, w związku z czym nie był brany pod uwagę. Zestawienie uwag i opinii zostało ujęte w poniższej tabeli.

L.p.	Podmiot zgłaszający uwagi	Aktualny zapis programu / str.	Proponowane zmiany	Uzasadnienie podmiotu	Stanowisko instytucji opracowującej program	Uzasadnienie stanowiska
1.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Wojewódzki program obejmuje główne aspekty życia osób niepełnosprawnych.” / str. 3	Zmiana zapisu na: "Wojewódzki program obejmuje główne aspekty wsparcia osób niepełnosprawnych"	Sformułowanie niejasne	uwaga nieuwzględniona	Wojewódzki program odnosi się do głównych obszarów życia osób niepełnosprawnych. Cele w nim określone wynikają z zadań samorządu województwa realizowanych na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Projekt programu nie obejmuje wszystkich zadań na rzecz osób niepełnosprawnych realizowanych na podstawie ww. ustawy, m.in. zadań samorządu powiatowego.
2.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Założenia projektu programu sformułowane z zastosowaniem metody partycypacji społecznej. W szczególności należy zaznaczyć udział wszystkich podmiotów zaangażowanych w kształtowanie systemu wsparcia i pomocy dla osób niepełnosprawnych.” / str. 4	Uzupełnienie informacji	W treści dokumentu brakuje informacji, jakie metody partycypacji stosowano (na etapie tworzenia założeń programu), w jaki sposób osoby niepełnosprawne, ich otoczenie, a także organizacje pozarządowe działające na ich rzecz włączone były w ten proces. Dokument nie precyzuje i nie informuje o tych działaniach, a skład zespołu autorskiego [np. symboliczny udział reprezentantów sektora pozarządowego w zespole autorskim] wydaje się temu przeczyć. W treści programu należy zawrzeć również informacje o przeprowadzonych konsultacjach projektu programu, czasie ich trwania, aktywności podmiotów i osób itd.	uwaga uwzględniona	Treść projektu programu zostanie uzupełniona o informacje dotyczące metody partycypacji stosowanej na etapie tworzenia projektu programu oraz zostanie dodany nowy punkt projektu programu dotyczący przeprowadzonych konsultacji społecznych.
3.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Dostosowanie ośrodków kształcenia akademickiego oraz rozbudowa sieci szkół średnich (szkoły podstawowe, gimnazja, ponadgimnazjalne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze).” / str. 5	Doprecyzowanie sformułowania	Sformułowanie niejasne. Szkoły podstawowe i gimnazja nie są szkołami średnimi.	uwaga uwzględniona	Zmiana zapisu

4.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Niedostosowanie oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych i wymogów rynku pracy.” / str. 5	Doprecyzowanie sformułowania/analizy	Sformułowanie/analiza niejasne. Wymaga precyzyjnego wskazania typów szkół i rodzaju niedostosowania.	uwaga nieuwzględniona	Wskazanie przykładowych typów szkół oraz rodzaju niedostosowania opisane jest w celu 3 projektu programu. W analizie SWOT celowo nie określono wykazu placówek, gdyż zamknięty katalog mógłby spowodować brak wsparcia dla placówki, która nie byłaby w nim wskazana.
5.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Brak wystarczających strumieni finansowych na utworzenie i utrzymanie siedzib organizacji pozarządowych.” / str. 6	Wykreślenie zapisu/ujednolicenie sformułowań	Siedzibą organizacji jest miejscowość, w której organizacja jest zarejestrowana. Brak związku tak sformułowanego punktu z "diagnozą sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie". Zwłaszcza, że nie jest następnie elementem celów, działań i rezultatów programu.	uwaga częściowo uwzględniona	Doprecyzowanie zapisu - utworzenie i utrzymanie siedzib organizacji pozarządowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Potrzeba finansowania siedzib organizacji pozarządowych została zgłoszona przez przedstawicieli organizacji pozarządowych na etapie tworzenia projektu programu. Wsparcie możliwe jest w ramach realizacji celu 1, działanie 1.5. projektu programu.
6.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Nierespektowanie przepisów prawa budowlanego przez uczestników procesu budowlanego.” / str. 6	Wykreślenie zapisu	Różne wymiary działalności niezgodnej z prawem nie powinny zostać wyliczone po stronie zagrożeń dla celów realizacji programu na rzecz osób niepełnosprawnych.	uwaga nieuwzględniona	Uczestnicy procesu budowlanego, m.in. projektanci, inwestorzy, kierownicy budowy, inspektorzy nadzoru powinni respektować i dostosowywać się do wymogów nakładanych przepisami prawa budowlanego - wymogów dotyczących dostosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych.

7.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Bogata oferta środków finansowych z dodatkowych źródeł, w tym programów pomocowych.” / str. 7	Doprecyzowanie zapisu/analizy	Informacja nieprecyzyjna - o jakie programy pomocowe chodzi? Jeśli np. o fundusze strukturalne jak EFS to o ile w roku 2011 dostępność funduszy była znaczna, o tyle od 2012 realna wartość alokacji wyraźnie maleje. Tym bardziej brak na dziś wiedzy o ‘bogatej ofercie’ środków na lata 2014-2020. Sposób zapisu wymaga wyjaśnienia – spadek wartości środków może być bowiem zagrożeniem. Jednocześnie wskazana ‘szansa – Bogata oferta środków’ stoi w sprzeczności z zawartym w analizie ‘zagrożeniem’ „Uszczuplenie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych”.	uwaga nieuwzględniona	Obecny zapis pozostawia otwarty katalog środków finansowych, w tym programy pomocowe, jakie można pozyskać obecnie na realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, m.in. POKL, RPO, PFRON, budżet województwa oraz państwa.
8.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Priorytetowymi kierunkami interwencji samorządu województwa w zakresie działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym takich samych praw, jakie mają inni obywatele”. / str.8	Zmiana sformułowania	Sformułowanie nietrafne – akty prawne nie odróżniają praw obywateli i praw obywateli niepełnosprawnych. Zapis domyślnie dotyczy respektowania praw obywatelskich.	uwaga nieuwzględniona	Zarówno obywatele pełnosprawni jak i niepełnosprawni zasługują na respektowanie ich praw w pełni, niezależnie od sprawności umysłowej, fizycznej, ich sytuacji życiowej, czy innych uwarunkowań. Obecny zapis podkreśla, że jednak nie zawsze tak się dzieje. Osoby niepełnosprawne wciąż są traktowane inaczej niż osoby pełnosprawne, mimo iż posiadają takie same prawa i dotyczą ich te same akty prawne.
9.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Cel główny oraz cele szczegółowe, które zamierza się osiągnąć w wyniku realizacji programu, są w pełni zgodne z założeniami polityki samorządu województwa w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz z kierunkami rozwoju województwa w zakresie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych.” / str. 8	Usunięcie zapisu/ujednoczenie sformułowań	Wskazany fragment jest powtórzeniem informacji z wprowadzenia.	uwaga nieuwzględniona	Zapis jest niezbędny ze względu na metodologię opracowania projektu programu, wynikającą z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

10.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Celem głównym samorządu województwa kujawsko – pomorskiego w ramach działań na rzecz osób niepełnosprawnych, który ma być realizowany przez niniejszy program jest wyrównywanie...” / str. 8	Usunięcie/uproszczenie zapisu do: „Celem programu jest wyrównywanie...”	Wskazany fragment zawiera powtórzenie informacji z wprowadzenia.	uwaga nieuwzględniona	Zapis jest niezbędny ze względu na metodologię opracowania projektu programu, wynikającą z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.
11.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Cel 1. Budowanie postaw społecznych w stosunku do osób niepełnosprawnych.” / str.9	Zmiana sformułowania na „Zmiana postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych”.	Celem wieloletniego programu nie powinien być sam proces budowania, ale trwała zmiana postaw.	uwaga nieuwzględniona	Propozycja nie możliwa do uwzględnienia ze względu na brak możliwości określenia wskaźnika mierzącego trwałą zmianę postaw.
12.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„1.3 Opracowanie lub wydanie publikacji (...) w tym na nośnikach elektromagnetycznych i elektronicznych.” / str. 9	Doprecyzowanie sformułowania na „opracowanie i wydanie publikacji...” oraz zmiana sformułowania na „w tym na nośnikach cyfrowych”.	Sformułowanie niejasne.	uwaga nieuwzględniona	Zapis wynikający z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym (Dz. U. Nr 29, poz. 172)
13.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„1.5. zlecenie fundacjom i organizacjom pozarządowym...” / str. 9	Zmiana sformułowania: „1.5. zlecenie organizacjom pozarządowym...”	Fundacje są organizacjami pozarządowymi! Użyte w projekcie dokumentu sformułowanie jest nietrafne, pojawia się w nim kilkakrotnie.	uwaga nieuwzględniona	Zapis wynikający z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.)
14.	Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych	„Cel 2 Poprawa dostępu do informacji osobom niepełnosprawnym i ich otoczeniu” / str.10	Zmiana sformułowania na „Poprawa dostępu osób niepełnosprawnych i ich otoczenia do informacji”.	Sformułowanie w proponowanej wersji jest poprawniejsze stylistycznie.	uwaga uwzględniona	Zmiana zapisu

15.	Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym „Zielony Liść”	Cel 3: Wyrównywanie szans w zakresie dostępności do kształcenia i zdobywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. / str.11	<p>Cel 3: Wyrównywanie szans w zakresie dostępności do kształcenia i zdobywania zawodu przez osoby niepełnosprawne, w tym przez dorosłe osoby niepełnosprawne. <u>W działaniach dodatkowo proponuje się:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza potrzeb w zakresie kształcenia osób niepełnosprawnych. 2. Analiza stanu wiedzy na temat edukacji osób niepełnosprawnych. 3. Opracowanie programu kształcenia ustawicznego dla różnych grup osób niepełnosprawnych. 4. Poprawa dostępności do informacji na temat edukacji. 5. Dopasowanie oferty szkolenia zawodowego młodzieży ze specjalnymi i specyficznymi potrzebami edukacyjnymi do jej możliwości i potrzeb rynku 6. Tworzenie zasobów informatycznych w zakresie oferty dokształcania niepełnosprawnych. 	<p>Ze zgłaszanych problemów przez rodziny osób niepełnosprawnych i samych osób niepełnosprawnych widzimy potrzebę stworzenia takiego systemu i bazy, w której niepełnosprawni znajdą informację o możliwościach kształcenia, bez względu na to czy są poruszającymi się na wózkach inwalidzkich czy niepełnosprawnymi intelektualnie. Niepełnosprawni i ich rodziny nie wiedzą gdzie szukać uczelni, w których ich dziecko(po ukończeniu nauki na etapie szkoły gimnazjalnej, czy ZSZ lub szkoły średniej) mogłoby podjąć dalszą naukę, nie chcą być „zaszufladkowani” w ZAZ, WTZ. Niepełnosprawni nie posiadają informacji o szkołach./uczelniach dostosowanych architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawny, poruszających się na wózkach inwalidzkich, w tym akademikach - brak ofert skierowanych typowo do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.</p>	uwaga nieuwzględniona	<p>Obecny zapis odnosi się do wszystkich osób niepełnosprawnych, w tym dorosłych.</p> <p>Proponowane nowe działania nie są działaniami należącymi do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.</p>
16.	Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym „Zielony Liść”	Cel 4: Zwiększenie możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych / str. 12	<p><u>W działaniach dodatkowo proponuje się:</u> 1. Utworzenie elektronicznej bazy CV osób niepełnosprawnych dostępnej dla pracodawców. 2. Giełda pracy.</p>	<p>Wielu pracodawców poszukuje osób niepełnosprawnych do zatrudnienia – stąd też stworzenie takiej bazy dałoby możliwość dostępu pracodawcom do bazy CV.</p>	uwaga nieuwzględniona	<p>Proponowane nowe działania nie są działaniami należącymi do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.</p>

17.	Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym „Zielony Liść”	Cel 6: Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do leczenia specjalistycznego, terapii i rehabilitacji / str.15	<u>W działaniach dodatkowo proponuje się:</u> 1. Tworzenie punktów informacji i wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. 2. Organizacja szkoleń i spotkań informacyjnych dla rodzin skupiających rodziny osób niepełnosprawnych i organizacji pozarządowych. 3. Przygotowanie i wydawanie informatorów, broszur dotyczących ulg i uprawnień osób niepełnosprawnych w tym bazy organizacji świadczących pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem jakiej pomocy udziela dana organizacja.	Nadal brak jest informacji gdzie można uzyskać pomoc psychologiczną, prawną, socjalną, organizacyjną..	uwaga nieuwzględniona	Proponowane nowe działania nie są działaniami należącymi do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.
18.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kraj. z siedzibą w Więcborku	Słaba dostępność do środków transportu przewożącego osoby niepełnosprawne / str.6	poszerzenie programu o kwestie dotyczące polepszenia dostępności do środków transportu przewożącego osoby niepełnosprawne	w programie nie ujęto działań mających na celu, zmianę wykazanej w analizie SWOT „słabej strony” na lepszą	uwaga nieuwzględniona	Likwidacja barier transportowych nie jest działaniem należącym do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.
19.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kraj. z siedzibą w Więcborku	Wspieranie organizacji pozarządowych w zakresie prawidłowego przygotowania projektów dotyczących zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w ramach otwartych konkursów ofert / str.9	organizowanie szkoleń dla organizacji pozarządowych w zakresie prawidłowego przygotowania projektów dotyczących zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w ramach otwartych konkursów ofert	potrzeba doprecyzowania działań	uwaga nieuwzględniona	Obecny zapis pozostawia możliwość wsparcia organizacji pozarządowych w różnych formach, m.in. organizowanie szkoleń, warsztatów, opracowanie folderów lub publikacji informacyjnych.

20.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kraj. z siedzibą w Więcborku	Dążenie do likwidacji barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych oraz zaplecza socjalno – bytowego. / str.12	likwidacja barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych z uwzględnieniem zaplecza socjalno- bytowego	pojęcie „dążenie” jest pojęciem nieprecyzyjnym i niekoniecznie zmierzającym do osiągnięcia celu. Pojęcie to nie określa konkretnego działania	uwaga uwzględniona	Zmiana zapisu
21.	Biblioteka Główna Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	Cel 3 Działania: 3.1. Dążenie do likwidacji barier architektonicznych oraz zaplecza socjalno- bytowego. / str.12	3.1 zmiana: dążenie do likwidacji barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych oraz zapewnienia odpowiedniego zaplecza socjalno-bytowego. 3.2 Tworzenie w placówkach edukacyjnych i bibliotekach stanowisk ze specjalistycznym sprzętem i oprogramowaniem, umożliwiającym dostęp do wiedzy osobom z dysfunkcjami ruchu, słuchu i wzroku.	Konieczna poprawka stylistyczna Jedną z barier w zdobywaniu wykształcenia jest brak szerokiego dostępu do materiałów edukacyjnych (m.in. podręczników szkolnych i akademickich) oraz do informacji o nich, szczególnie funkcjonujących w postaci elektronicznej. Tworzenie tego typu stanowisk ułatwi niepełnosprawnym samodzielne korzystanie z wszelkich informacji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.	uwaga częściowo uwzględniona	Zmiana zapisu Działania 3.1. - j.w. Proponowane nowe działania nie są działaniami należącymi do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.
22.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Arkadia”	W regionie osoby niepełnosprawne mają możliwość uczestniczenia w rehabilitacji społecznej oraz zawodowej przygotowującej do usamodzielnienia oraz pracy na chronionym i otwartym rynku pracy są to m.in. Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej. / str.12	Proponuje się stworzenie Agencji Zatrudnienia Wspomaganego Osób z Niepełnosprawnością. Agencja ta powinna być prowadzona przez organizacje pozarządowe przy finansowaniu ze środków państwowych.	Na podstawie doświadczeń takich miast jak Gdańsk, Wrocław, Warszawa i państwa zachodnioeuropejskich można stwierdzić, iż zatrudnienie wspomagane jest najbardziej skutecznym i najtańszym sposobem zatrudniania na otwartym rynku pracy osób z niepełnosprawnością również w stopniu umiarkowanym i znacznym. Stworzenie agencji pomogłoby rozwinąć działalność obecnie organizacjom, które wdrażają ten model zatrudnienia na regionalnym rynku pracy. Głównym zagrożeniem dla organizacji jest brak stabilności finansowej i pewności finansowania, co hamuje ich rozwój.	uwaga nieuwzględniona	Proponowane nowe działania nie są działaniami należącymi do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.

23.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Arkadia”	<p>W celu zwiększenia aktywności zawodowej osoby niepełnosprawnej w województwie kujawsko-pomorskim należy nadal wspierać prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączenia osób niepełnosprawnych w rynek pracy m.in. w szczególności poprzez doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, kursy. / str.13</p>	<p>Działania te powinny być realizowane z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności danej osoby.</p>	<p>Prowadzenie szkoleń ogólnie dla osób z niepełnosprawnością bez dostosowania ich do potrzeb wynikających z danego typu niepełnosprawności, doprowadzi iż część osób będzie wyłączone z możliwości uczestnictwa np. z powodu braku tłumacza na język migowy, braku materiałów szkoleniowych przystosowanych dla osób niewidomych, a także z powodu niedostosowania narzędzi do osób z niepełnosprawnością intelektualną. Tylko nasza fundacja w regionie w ramach realizowanych projektów unijnych realizuje doradztwo zawodowe. Udało nam się w ciągu 2 lat wypracować narzędzia dostosowane do możliwości intelektualnych osób z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym. Zastosowanie standardowych narzędzi nie przyniesie oczekiwanych efektów.</p>	<p>uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Działania podejmowane w celu zwiększenia aktywności zawodowej są podejmowane przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych, stopnia ich niepełnosprawności oraz rodzaju niepełnosprawności.</p>
-----	--	---	--	--	------------------------------	--

24.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Arkadia”	Planuje się tworzenie nowych zakładów aktywności zawodowej, które poprzez rehabilitację zawodową przygotowują osobę niepełnosprawną, posiadającą szczególnie trudny dostęp do otwartego rynku pracy. / str.13	Tworzenie nowych zakładów aktywności zawodowej i powolne ograniczanie działalności tego typu placówek w regionie i zastępowanie ich zatrudnieniem na otwartym rynku pracy przy wykorzystaniu modelu zatrudnienia wspomagane.	<p>Tylko w 2012 roku na działalność ZAZ planuje się przeznaczyć ok 6 mln zł. Natomiast koszt wprowadzenia i wsparcia przy utrzymaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy przez rok dla 8 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym wynosi ok. 42 tys. zł. Jest to koszt wynagrodzenie jednego trenera pracy, koszt organizacji grupy wsparcia dla pracujących osób z niepełnosprawnością i uwzględnieniu kosztów stałych jak obsługa księgowo i koordynacja działań trenerów. Z naszych doświadczeń wynika, iż w naszym regionie rynek pracy dla osób z niepełnosprawnością staje się coraz bardziej otwarty, jednakże pracodawcy oczekują wsparcia przy przygotowaniu optymalnego stanowiska pracy, wdrożeniu i rozwiązywaniu zaistniałych problemów związanych z zatrudnieniem osoby z głębszą niepełnosprawnością, a także rozliczeniu refundacji wynagrodzenia oferowanej przez PFRON. Te wszystkie czynności i wiele innych wykonuje trener pracy – jedna osoba, której koszt zatrudniania jest o wiele niższy niż koszt utrzymania ZAZ. Ponadto dopiero praca na otwartym rynku pracy, wśród osób pełnosprawnych może prowadzić do pełnego włączenia osób niepełnosprawnych do życia społecznego.</p> <p>Tworzenie placówek zamkniętych, przeznaczonych jedynie dla osób z niepełnosprawnością nadal pogłębia problem wykluczenia społecznego, ponieważ placówki te mają charakter segregacyjny.</p>	uwaga nieuwzględniona	Tworzenie Zakładów Aktywności Zawodowej jest zadaniem samorządu województwa realizowanym w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.). Projekt programu obejmuje zadania, które są przewidziane do realizacji w ramach ww. ustawy.
-----	--	---	--	---	-----------------------	--

Inne uwagi ujęte w formularzach konsultacji, nadesłanych przez:

Kujawsko-Pomorską Federację Organizacji Pozarządowych

1. *Materiał przekazany do konsultacji jest niepełny – w treści występują liczne odwołania do „Diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010”, ale dokument ten nie został załączony (jako uzupełniający) do konsultowanego projektu programu „Równe szanse”. Program nie jest też dostępny na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego i nie jest znany w regionie.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Opracowanie pn. „Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010” było udostępniane podczas trwania konsultacji społecznym zainteresowanym podmiotom biorącym udział w konsultacjach społecznych projektu programu wojewódzkiego pt. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.”. Projekt ww. programu dostępny był m.in. na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego w zakładce *Niepełnosprawni*, w podzakładce *Program wojewódzki* oraz w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce *Niepełnosprawni*, w podzakładce *Program wojewódzki*.

2. *Równoległe do konsultacji, ale przed ich zakończeniem, Urząd Marszałkowski zamknął nabór ofert na „przeprowadzenie badania ewaluacyjnego pn. „Ocena ex-ante projektu programu wojewódzkiego pt „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.”. Zgodnie z treścią ogłoszenia, badanie rozpocznie się w sierpniu br. i trwać będzie maksymalnie 4 tygodnie (czas na całą procedurę od podpisania umowy na realizację badania). Nie wydaje się, aby możliwe było równoległe zbieranie propozycji do programu w ramach konsultacji (do 15 sierpnia), analizowanie i weryfikacja tych uwag oraz realizacja badania ex-ante, które służyć ma badaniu działań zaplanowanych do realizacji w ramach programu wojewódzkiego, który równoległe podlega konsultacjom społecznym. Zwłaszcza, że oferty badania ex-ante mają za zadanie zapoznać się z wersją projektu programu, która została poddana konsultacjom.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Dnia 02 sierpnia 2012 r. rozpoczęła się procedura wyboru oferenta, który przeprowadzi badanie ewaluacyjne projektu programu. Planowany termin rozpoczęcia badania ewaluacyjnego ex-ante projektu programu przez wybranego oferenta to I połowa września.

W związku z powyższym wybrany oferent dokona oceny ex-ante projektu programu wojewódzkiego pt. „Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.”, zweryfikowanego o uwagi zgłaszane podczas konsultacji społecznych.

3. *Program jest bardzo słabo przygotowany. W analizie SWOT brakuje odwołania do jakichkolwiek danych, które poświadczałyby realność zapisów analizy (np. brak informacji liczbowych o poszczególnych grupach osób niepełnosprawnych [typy, stopnie], por. uwaga ogólna nr 1). Zestawienie mocnych i słabych stron tworzy przez to wrażenie zbioru luźnych spostrzeżeń. W rezultacie nie jest jasne, które ze wskazanych problemów mają jaką wagę. Jednocześnie na podstawie tak sformułowanej diagnozy bardzo trudno jest formułować cele programu. Nie można wyznaczyć kierunków/celów programu, gdy w materiale brakuje gradacji/wartościowania problemów (zasiegu ich oddziaływania etc.). Potwierdza to zresztą część II „Kierunki interwencji...”, w której cele sformułowano w formie niejasnych postulatów.*

Źle stworzona analiza problemu ma fatalne skutki dla celów wskazanych w projekcie programu.

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Szczegółowa analiza danych zebranych przez Pełnomocnika Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego została ujęta w opracowaniu pn. „Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie 2003-2010”. Analiza SWOT została opracowana na podstawie ww. dokumentu, który jest efektem spotkań, m.in. z przedstawicielami władz samorządów lokalnych miast i powiatów, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz przedstawicielami uczelni wyższych.

4. *Cele są sformułowane z błędami metodologicznymi (często stanowią niedookreślone działania), np. cel szczegółowy 1.*

Natomiast same działania aspirują czasami do rangi nieprecyzyjnych celów: np. Cel szczegółowy 1 to Budowanie postaw społecznych w stosunku do osób niepełnosprawnych, a działanie 1.6 w ramach tego celu to Promowanie aktywności osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego. Konsekwencją tych błędów są nieprecyzyjnie sformułowane rezultaty. Część z rezultatów sformułowana jest podobnie jak cele szczegółowe (np. cel szczegółowy 1 Budowanie postaw społecznych w stosunku do osób niepełnosprawnych, a jedno z jego

działań (na str. 10) to Przetamywanie społecznych barier mentalnych i stereotypów dotyczących osób niepełnosprawnych.).

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Wskazanie większej ilości celów w projekcie programu byłoby błędne metodologicznie, w związku z czym obecnie sformułowane cele odnoszą się w sposób ogólny do poszczególnych obszarów życia osób niepełnosprawnych, zaś działania w sposób szczegółowy określają zadania możliwe do realizacji przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.). Do każdego celu szczegółowo określone zostały również rezultaty. Przeprowadzenie ewaluacji ex-ante projektu programu pozwoli na ocenę trafności, poprawności i realności celów programu i kierunków działań w zakresie interwencji w kontekście ich spójności i hierarchii oraz w kontekście wniosków z części diagnostycznej i wizji działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Ponadto ewaluacja oceni wzajemne powiązania celów, działań i oczekiwanych rezultatów.

Fundację na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Arkadia”

- 1. W analizie SWOT w słabych punktach nie uwzględniono niewystępowania informacji w urzędach i stronach internetowych dostosowanych do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnością intelektualną, tzn. nie występują informacje przedstawione za pomocą tekstów łatwych do czytania, która umożliwiłyby osobom z tym typem niepełnosprawności stawać się pełnoprawnymi obywatelami naszego województwa. Także nie wzięto pod uwagę iż w porównaniu z innymi województwami w kujawsko-pomorskim występuje niewielka ilość mieszkań chronionych. Mieszkania tego typu są najlepszą formą usamodzielniania się osób z różnymi typami niepełnosprawności, a tym samym najlepszym sposobem na włączanie osób z niepełnosprawnością w nurt życia społecznego. Dalsze preferowanie Domów Opieki Społecznej jako jedyne miejsce zamieszkania poza domem rodzinnym, powoduje iż osoby z niepełnosprawnością będą podlegać coraz głębszemu wykluczeniu społecznemu. Ponadto w zagrożeniach nie uwzględniono niskiej świadomości urzędników państwowych nt. odpowiedniego traktowania osób z niepełnosprawnością. Urzędnicy często pełnoletnie osoby z niepełnosprawnością intelektualną traktują jak dzieci lub osoby ubezwłasnowolnione i nie wykazują chęci by traktować ich jako pełnoprawnych interesantów, a pomijają ich i rozmawiają jedynie z ich opiekunami.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Analiza SWOT odnosi się do ogółu osób niepełnosprawnych zamieszkujących województwo kujawsko-pomorskie, bez względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności. W słabych stronach analizy SWOT wskazano w szerokim tego słowa znaczeniu:

- „niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych”, w którym mieszczą się sygnalizowane potrzeby w zakresie dostępu urzędów i stron internetowych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- „niski poziom świadomości społeczeństwa o potrzebach osób niepełnosprawnych”, dotyczy również pracowników urzędów państwowych.

Pozostałe zgłoszone potrzeby nie wchodzą w zakres kompetencji samorządu województwa wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz 721 z późn. zm.).

Fundację na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym „Zielony Liść”

1. Dodatkowo zaproponowano dodanie poniższych celów:

Cel: Stworzenie systemu współpracy i komunikacji instytucji i organizacji świadczących pomoc psychologiczną, socjalną i prawną osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom

Działania:

1. *Opracowanie programów działań systemowych dla poszczególnych niepełnosprawności.*
2. *Zawieranie porozumień między instytucjami i organizacjami świadczącymi pomoc psychologiczną, socjalną i prawną osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.*
3. *Organizacja spotkań, wymiana informacji, organizacja konferencji dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych.*
4. *Przeprowadzenie ankiety wśród podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych.*
5. *Stworzenie oferty wsparcia rodzin z osobami niepełnosprawnymi w środowiskach lokalnych (diagnoza zasobów – zebranie informacji dotyczących miejsc udzielenia wsparcia rodzinom osób niepełnosprawnych we wszystkich częściach miasta, z uwzględnieniem środowisk lokalnych, w których ta pomoc nie jest udzielana).*

Cel: Wspieranie osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób z zaburzeniami psychicznymi chcących założyć rodzinę.

Działania:

1. *Opracowanie programów przygotowujących osoby niepełnosprawne i ich rodziny do życia w rodzinie (udzielanie porad w poradni rodzinnej dla osób zgłaszających się, diagnoza potrzeb i stanu ich zaspokojenia w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych intelektualnie i psychicznie w założeniu rodziny.*
2. *Edukacja osób niepełnosprawnych i ich rodzinom w zakresie seksualności osób niepełnosprawnych.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Zaproponowane cele wykraczają poza zadania należące do kompetencji samorządu województwa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), których dotyczy projekt programu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kraj. z siedzibą w Więcborku

Przedstawiciele Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych uznali, że:

- 1) *Wiele pojęć użytych w projekcie programu jest zbyt ogólnych. Wskazane w projekcie programu cele szczegółowe nie zawsze są poparte konkretnymi działaniami. Ponadto, zbyt ogólnie zostały przedstawione oczekiwane rezultaty, które zakłada się, że nastąpią w wyniku osiągnięcia konkretnego celu.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Cele odnoszą się w sposób ogólny do poszczególnych obszarów życia osób niepełnosprawnych, zaś działania w sposób szczegółowy określają zadania możliwe do realizacji przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.). Przeprowadzenie ewaluacji ex-ante projektu programu pozwoli na ocenę trafności, poprawności i realności celów programu i kierunków działań w zakresie interwencji w kontekście ich spójności i hierarchii oraz w kontekście wniosków z części diagnostycznej i wizji działania na rzecz osób niepełnosprawnych. Ponadto ewaluacja oceni wzajemne powiązania celów, działań i oczekiwanych rezultatów.

- 2) *Długoterminowy budżet programu na lata 2013-2020 nie uwzględnia inflacji, wzrostu liczby osób niepełnosprawnych, zwiększenia potrzeb i kosztów ich zaspokojenia oraz możliwych zmian różnych ustaw mających wpływ na w/w budżet.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

W projekcie programu wojewódzkiego zostały ujęte szacowane strumienie finansowe na realizację działań programu w rozbiciu na poszczególne lata. W tabeli nr 3 projektu programu ujęta została uśredniona kwota przyznanego limitu PFRON w latach 2005-2010. Kwota ta

powiększona została o 2,5% środków przeznaczonych na pokrycie kosztów obsługi realizowanych zadań ustawowych. Szczegółowe informacje dotyczące planowanych działań wraz z wartością alokacji oraz źródłem finansowania, podejmowanych przez komórkę organizacyjną podległą departamentowi realizującemu zadania na rzecz osób niepełnosprawnych będą określane rokrocznie w *Planie Działań na dany rok*.

Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Gminy Bobrowo "Aktywna Gmina"

1. Stowarzyszenie na formularzu konsultacji *wnioskowało o pomoc finansową w ramach projektów dotacyjnych na zwalczanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. Od kilku lat jako stowarzyszenie wskazujemy na potrzebę przygotowania wjazdów dla osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich i nie tylko - do budynku Urzędu Gminy, obiektów kultury i innych. Zawsze otrzymujemy odpowiedź, że barierą są środki finansowe i brak dotacji. Organizujemy spotkania osób niepełnosprawnych i jesteśmy przekonani, że takie bariery istnieją.*

Stanowisko instytucji opracowującej projekt programu:

Ww. kwestia nie dotyczy bezpośrednio projektu programu, który został poddany konsultacjom społecznym. O możliwościach wsparcia we wnioskowanym zakresie ze strony samorządu województwa, Stowarzyszenie zostanie poinformowane odrębnym pismem.

Wszelkie zgłoszone w trakcie trwania konsultacji uwagi i wnioski zostały rozpatrzone i zgodnie z odniesieniem się do nich zostaną wykorzystane przy opracowywaniu ostatecznego projektu dokumentu pt. „*Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.*”.